

Lục Tỉnh Tân Văn

閩新省六

MỖI TUẦN ĐĂNG BÁO NGÀY THỨ NĂM

GIÁ BÁN	
THỜI GIAN PHỤ ĐÍNH	
Một năm	6 \$ 00
Sáu tháng	3 \$ 00
Ba tháng	2 \$ 00
Mỗi số	0 10
Đổi chỗ	0 \$ 20
ĐẠI PHÁP VÀ CÁC THUỐC ĐẠ	
Một năm	20fr00

Số: 520
HÀM THỨ MƯỜI HAI

BẢN LẺ MỖI SỐ: 0 \$ 10

21 Février 1918,
11 tháng giêng Ấm
Năm Mậu Tuất

DIRECTION ET ADMINISTRATION :
F. H. SCHNEIDER, 182, Rue Pellierin, Saigon

PUBLICITÉ
ANNONCES LÉGALES ET JUDICIAIRES

Le centimètre de hauteur sur 0.065 de large. Le décompte des lignes est calculé à raison de 8 au centimètre quelque soit le caractère employé.

BỔ CƯỚC

Những lời rao về việc buôn bán sẽ gửi theo đến Đồn-quân thì Đồn-quân sẽ gửi cho một cái bản để giá phân minh.

- MỤC LỤC**
- 1 - BẢN DANH CHỮ PHỤ DIỄN.
  - 2 - CHÍNH ĐỐN.
  - 3 - TINH CẢNH ĐÔNG-DƯƠNG.
  - 4 - BẾN BÀO.
  - 5 - NHIÊN VỊ THÁI BÌNH KHUYỀN, THẮNG TÁC LOẠN LY NGUYÊN.
  - 6 - PHỤ BA MỸ TỤC.
  - 7 - HƯƠNG TRUYỀN.
  - 8 - THÔNG-BAO (Đông-dương).
  - 9 - TẬP TRƯỞNG.
  - 10 - TỰ DO DIỄN ĐÀN.
  - 11 - TIÊU THIẾT NGHIỆP.
  - 12 - CỐC CHƠI.
  - 13 - SAIGON THỜI SỰ.
  - 14 - KHÔI HẢI.
  - 15 - NGUY QUÂN TỬ MẠI TÌNH THƠ.

BẢN DANH CHỮ PHỤ DIỄN
(Nos collaborateurs)

Madame Trần-thị-Bồn. (Giadinh).
MM. Huỳnh-quan-Huê Chợtón.
Võ-Sâm Tây-ninh.
Lý-dong-Đình Quảng-dông.
Nguyễn-đức-Thắng Saigon.
Dương-ngọc-Anh (Xoairiêng).

CHÍNH ĐỐN

Kể từ xuân-nhựt Báo-chương sửa lại có nhiều điều rất hữu ích và vui vẻ cho chư khán-quan: sẽ mở rộng tờ Lục-tỉnh tân-văn cho mọi người đều có chỗ mà công luận việc Kinh-tế lý-tải, văn chương, chữ nghĩa, lý luật, giải quyết vấn đề v.v.

Bởi ấy cúi xin chư quân tử các nơi cùng là chư phu-nhơn qui nường các xứ v.v. nào có lòng muốn nhà ngọc phún châu, thì xin hãy viết thư cho Bồn-báo biết đăng đề tến vào bản phụ-diễn hàng phụng tống báo chương, trước là cho tiêu kiến đem dài, sau là trợ ích cho đời thì sẽ cảm được thiên thu.

Bồn-báo mở lại khoản Tự-do diễn-đăng cho chư khán-quan có chỗ mà hi mệc, cũng thêm Thị-tập để sút nhụy tinh thần.

Ấy vậy Bồn-báo như định mỗi Tinh công nhận một vài phụ-diễn nội cõi Đông-dương, cho nên hệ thơ ai đến trước xưng tãi nghe được, thì sẽ trọng dụng. Khi đem tến vào báo rồi, thì mới vj phải ráng giúp vui, bắt cầu là tin gì xảy ra, xin cho Bồn-báo hay đặng ăn hành thì lấy làm thâm cảm.

CAO-THỒ-HÙNG,
Khê-thủ.

Tinh cảnh Đông-dương
(La situation en Indochine)

II

Đông-dương nay trong an ngoại tịnh, thông dong mặc sức lo kinh dinh, nhờ có phương châm bài tay quan Toàn-quyền khởi chấn, thì cả xứ ai ai đều biết giữ gìn trách nhiệm. Cuộc diển linh mới rồi đủ mà chứng minh. Quan Toàn-quyền hàng tưởng

quốc gia, lo trợ dương Mầu-quốc; nào người, nào của, nào phẩm vật trọng tiền. Cuộc động binh chung làm cho mọi người có sức cảm đạo lên ngựa bèn quá giang tàu qua mà tưng chinh. Còn có ngân muôn linh tập và thợ thầy đã sang qua Pháp-Mỹ mà trợ lực với Mầu-baug.

Về việc tiền bạc thì Đông-dương đã xuất của kho để phát lương cho binh lính và châu cấp tiền phụ cho Thủ-lục-quan-quân. Trong số công-nhu 1918 có dự định 1 khoản tiền 1 triệu 20 muôn đồng để giúp Mầu-quốc. Quan Toàn-quyền đã tổ long công đấm, lãnh phân-trời sự gia công đặng bực đặng giúp quê-hương.

Còn việc ban vận lương thảo cùng là phẩm vật thổ nghi tàu chở khảm đem về Mầu-quốc. Tại phủ Toàn-quyền nay có lập sở sản vật trong xứ đặng khuyến khích thiên hạ trồng thêm cho nhiều. Cuộc ban vận lương thảo thì giao cho quan Tổng-ly Thuởng-chánh là ông Kircher lo lắng, ngài cũng lo luôn việc long binh tải vật về các hải khẩu langsa.

Nhờ vậy, mà nào là bắp, gạo, đậu, dừa, cà phê, trà, rơm, đường, tiêu, đồ hộp, mỡ, dầu, cau, su, bông vải, cây gỗ, gỗ, bao, gai, lụa, sơn, đồ thuốc da, kim khí, dầu hoè-ni và giấy v.v. số đã chở đến nước langsa rồi.

Còn du dù đầu thiên hạ đang trông để lấy đầu đặng thợ máy hay. Đầu Đẩu cũng có lính quan dạy trồng. Đồ thì nhiều mà thợ thì ít. Mà nhờ vậy nên xứ ta đây đã có đủ nghề sanh trị sau sẽ kinh dinh đồ số. Hàng tàu Đông-dương nay đã có sấm được vài chiếc rồi, ngày sau sẽ chở sản vật xứ này đem bán rải khắp 4 phang trời cùng là chỗ về Tổ-quốc. Về việc mới trị thì quan Toàn-quyền đã gây dựng cuộc nhưit thông sản hĩa, đem các xứ Đông-dương hiệp liên đoàn thể đặng mà tạo nên một nền A-phạ-lang.

Về lương bổng các quan tể, hệ quan Toàn-quyền cũng không quên, đã gia tăng nhiều ít rồi. Ấy là đồ tạm, rồi lần lần sẽ gia tăng nữa đặng hủy tuyệt cái nghề làm mướn hèn hạ của Tây-nhơn đi, là một việc vận tử quyết sách của ngài đó.

Ngài vẫn rất mẫn cán, cho nên bắt cầu là việc chi việc chi ngài chẳng hề sai sót. Ngài đã ra lệnh cho quan Đại-Biêu ở Paris phải đem các kiểu đồ sản vật Đông-dương chứng diển ra cho thiên hạ biết, cùng là đem cho các nhà thiết nghiệp xem. Ngài lại đàng lo cải lương sở canh nông Đông-dương. Số kinh tế tại phủ Toàn-quyền đang lo về bản đồ canh nông từ hạt đặng chi chất đất và chỗ nào ưa trồng môn chi. Bởi đó mà Ngài sửa lại cách cho khẩn đất và sửa lại cách sắp đặt điền thổ.

Song về việc thiết nghiệp và canh nông rộn ràng và nhiều vậy, sợ e không rồi là vì thiếu tay chuyên môn. Bởi để phòng việc chuyên môn ngại mới thiết lập Đại-học chánh, đặng dạy chuyên môn thì ít lâu sẽ có người cho các sở dùng.

Đó rồi ngài lo lập điều lệ nhơn công đặng cho Thuộc-dân có cho vãng lai cùng Chánh phủ. Muốn cho rành rẽ thì Ngài bèn lập một sở để kiểm diểm việc sanh nhai giao cho ông Rivet là cựu phó soái quyền làm Tổng-ly, thì ông Rivet sẽ tinh việc nhơn công của các người đang tưng chinh mai sau về đây làm ăn, vì nhờ ở bèn Langsa đã thông thạo nhiều nghề mới, khi về đây sẽ gặp cuộc sần sàng.

Công việc quan Toàn-quyền lo lắng nhiều quá. Bồn-quân tiếc không đủ chỗ đặng mà kê cho đặng được.

Ngài còn lo việc mở mang các nơi đồ hội và lo lập các nhà thừa lương dưỡng nhơn, ngài bèn đem vào số xuất công nhu 1 số bạc dự định để làm các công việc ấy, là 80 muôn 4550 đồng, chớ năm rồi đem vào số 630 muôn đồng thôi.

Ngài đàng lo cho đàu đó có nước tưới ruộng và lo khử trừ các bệnh truyền-nhiễm, thì ít lâu chúng ta sẽ thấy các cuộc vệ sanh sẽ kinh dinh như ở Bắc-kỳ đã lập trường nhữn khoa để lo chữa bệnh con mắt đản chung xứ này.

(Còn nữa)

ĐIỀN BÁO

(Dépêches)

7 février 1918

Mặt trận Langsa

Nhiều nơi ở mặt trận dùng pháo-thủ bắn nhau rất lung, như là ở hương Bắc tỉnh Alsace, ở hương sông Meuse, và ở miền Alsace. Phia mặt Anh thì tại Cambré và Lens quân dùng pháo-thủ mà bắn dữ lắm.

Hồi hứ

Quan báo ấn hành rằng, có điều lệ cho ông Hetet biên-ly tòa Chấn-đốc được hồi hứ.

Vụ ông Bolo

Tòa đang nghe lời khai của các chứng.

Vụ trái phá

Có tin gần đây ở Berlin nói rằng hôm nay đây có người liên một trái phá vô đền Tòa Đức. Có bắt được 25 người can phạm trong vụ âm mưu này.

8 février 1918

Mặt trận Pháp-Anh

Mặt trận Pháp-Anh bữa nay yên tịnh. Mặt trận Italia thì có đánh nhau lắng phao thủ ở trên núi Solaron.

Có chi dự cứ quan thuộc-địa-hộ thương-tho làm nghị-trưởng hội lo về việc điệt cá ở các thuộc-địa Langsa sau khi toan thống. Quan tể-trưởng Áo Segler từ chức, Hoàng-đế không cho ngài từ chức.

Ông Roosevelt bị mợc mợc trong lời tai, bệnh có nặng lắm.

Bữa nay tòa nghe các chứng cáo ông Bolo.

9 février 1918

Tin ở Berne nói rằng chánh-phủ Áo đem bữa nay kỷ giáng hòa với chánh-phủ Ukraine tại Brestlituwska.

12 février 1918

Nga-la-từ bãi chiến

Tin thành Brestlituwska báo tin rằng chánh-phủ Nga không chịu ký hiệp-dòng hòa; nhưng đã chịu nước Nga từ chiến rồi; chánh-phủ Nga ra lệnh bãi các binh lính cho về nhà.

NHIÊN VỊ THÁI BÌNH KHUYỀN THẮNG TÁC LOẠN LY NGUYÊN

Tại Trung-Huê đương kim không còn chi là phép luật, là Chánh-phủ, quả là một cuộc đại loạn, ai mạnh thì hơn, ai yếu thì phải hoan nan.

Từ thuở nay chưa hề thấy nước nào có hai Chánh-phủ bao giờ: Trên trời chẳng hai mặt nguyệt, trong nước há lại có hai vua sao?

Tại Bắc-Kinh thì có Chánh-phủ Trung-ương, Phùng-quốc-Chương làm Đại-tổng-thống.

Tại Quảng-dông thì có Võ-chánh-phủ đàng chiêu tập binh mã để đánh Chánh-phủ Trung-ương, có Tôn-vấn làm Đại-nguyên-soái. Binh hứn

Nam la binh của Tôn-Vấn đàng đánh với binh Long-tề-Quang là binh của Chánh-phủ hương Bắc. Ấy có phải là Nam-Bắc phân tranh chăng. Các Tỉnh nhơn dịp loạn ly như vậy, bèn xưng độc lập đặng tự trị, thêm cướp nổi lên như vậy, sự điệt kiếm nhứt đàng, thì mới có nước lấy tịnh. Nay tại sa mạc mà thiên nhiên dịch khí nhiều hại bệnh nhơn.

Bởi vậy các kẻ có tiền bèn chạy ra ngoại quốc mà trốn, còn các khách kiều cư ở ngoại quốc có tiền chẳng dám về xứ nhà, đàng lo lập nghiệp núp bóng cơ ngoại bang mà nhờ hưởng cuộc thái bình.

Chúng ta ở Nam-kỳ rất có phước vô cùng, lúa thóc tràn trề, bạc tiền đr

đã, nhơn dân thông thả lạc nghiệp an cư, nữ tử nam thanh, lên xe xuống ngựa. Thiệt là khoái chí vô cùng.

Mà được hưởng cuộc thái bình như rùa đó là nhờ ai vậy. Có phải là nhờ nước Langsa bảo hộ ta: gìn giữ cho ta khỏi nội hồng ngoại vô chẳng? Nếu ta không biết ăn nghĩa Mãn-quốc thì ta là đũa diên đũa khùng.

Chư, khản quan có lẽ cũng đã nghe việc nội loạn bên nước Nga rồi. Cả xứ loạn lạc, thiên hạ đảo huyền nhơn dân đổ thàng. Vô Chánh-phủ, vô luật pháp, y chúng hiệp có, thì cường lằng nhược. Như rùa thì xuống ỉch gi, thiện là làm con chó lục thái bình, hơn là làm người trong con loạn lạc.

Mời rồi nhơn dịp Quan Toàn-quyền vắng đản Lục-châu, khi ngài đến viếng Trình-Rạch-giá thì có ban trưởng Trình-Châu đợc một bài chúc mừng. Trong bài ấy có câu như vậy: « Khi chúng tôi nhớ đến việc nội loạn bên Trung-quốc nhơn dân khôn khéo tàn mạt mà chúng tôi ở đây nhờ ơn nhà nước, Langsa bảo hộ bình an vô sự, miệng ngâm cơm bở bụng ca xang, thì chúng tôi không biết lấy lời chi cho xứng đáng dâng cúng tụng cái án đức của nước Langsa, và cúng tụng án đức đấng thay mặt rất sang trong của nước Langsa. »

Lời nói như vậy thì đủ cho mọi người rõ là lời trực ngôn, chẳng có thủ phụng chút nào.

Nếu khách kiều cư mà biết vậy, ta há đi quên sao. Cho nên hẳn báo khuyến trong Lục-châu cứ giữ một lòng trung hậu với nước Langsa, thì chúng ta sẽ có phước vô cùng.

L. T. T. V.

Phù ba mỹ tục

(Protocole mondain)

(tiếp theo)

III.

Khi nào buồn đàm luận với khách phong lưu mà mình chưa quen thuộc cho lắm, thì hãy lựa đàm đi người mà tập nói năng, bằng giữ khuôn phép khiêm cung, trịnh trọng ngọt dịu. Lần lần sẽ có được 1 đàm khách phong lưu mến yêu, thường tưởng mình. Như là nên lựa những khách có tài xảo thủ tinh kỳ, vì khách xảo thủ tinh kỳ (là thợ vẽ khéo, thợ bạc hữu danh, các tay tài tử, đờn hay sáo giỏi) thường hay châu lưu các cảnh phong lưu. Nhờ họ tiến dẫn thì lần lần mình sẽ được quảng giao trong thiên hạ. Chớ khắt tìn dùng các câu soạn báo, vì có nhiều câu tuy là có ý tốt, làm bài vở khen đời, mà kỳ trung sự khen ấy sau trở nên hại cho mình, hoặc vì khen sớm quá, hoặc quá hợp, sanh dịp cho thiên hạ dị nghị mình.

Muốn dùng thế mà giao du với khách sang thì chẳng thế nào mẫu cho bằng cuộc làm phước, chỉ như mình khoe khoang rằng quen lớn với ông này với bà họ đặng có giao du thì sự ấy rất lợi lộc hiểm, vì một ngày kia thế mới ra lợi nào mà chịu tiếng thì phi.

Có nhiều vị tánh không đặc biệt muốn khoe rằng quen lớn với nhiều người, bèn xuất vốn mà đãi tiệc to, rồi thiếp mời nhiều khách đến dự tiệc, như thế thì sao cho được tinh anh. Trong đám khách mình mới đãi đó vẫn trong 10 vị chẳng được 3 vị xứng đáng. Chỉ bằng khoan đãi tiệc to, lựa bạn thiết năm ba vị mới đến

nhận trà ngon, lần lần tập tục cho quán thành, miễn là năm ba vị thiết hữu cố giao ấy biết nhà mình là chỗ vui vẻ, đãi khách rất hậu tình, thì hề hữu xa tự nhiên hương thè rồi chẳng khỏi bao lâu sự e cho không đủ bằng ghé mà khoan đãi khách phong lưu chớ. Đó chừng vậy rồi thì chừng mới lập số mà mới dự tiệc to. Câu tục ngữ sau đây rất nên hiểu lấy: *Trường đồ tri mã lực sự cầu kiến nhân tâm!* Mà muốn quyền dự quan khách thì vợ chồng phải tương nghĩa kính tài, hết tình vị khách, nhưng mà chớ bỏ gia-phong, thời nhà mình đã như định làm sao thì phải cứ giữ y một cách cho đến cùng! Cứ thật một lòng lễ nghĩa cùng mọi người, đầu là quán to, đầu là khách thường cũng cứ một gia phong một lễ nghĩa mà đãi, không vì sang mà đổi, chẳng vì thấp mà dờn. Khi thấy ai bị việc lại càng tỏ lòng triều mến, gặp khách già hết dạ an cần. Nhưng mà có người làm màu coi được, còn có kẻ làm sao lại lợi chánh; nhiều khi bị khách nói xam mất ngày giờ mà mình không có đưa trông trắng mà trục khách, cái đó thiệt là khó, chẳng phải trẫm tưởng làm được.

DUNG-PHÚ.

HƯỚNG TRUYỀN

(Echos)

Hãng tàu Đông-dương

Có điện-tin quan Thủy-bộ Thượng-thư đánh sang cho quan Đê-đốc Thủy-sứ ở Saigon rằng ngài sẽ sai một viên quan Bác-vật và 8 viên quan chuyên môn kiến tạo để lo đóng tàu buôn của Hãng tàu Đông-dương, sẽ khi sự đóng 1 chiếc 3.500 tấn (1).

Bộ-báo mới hay số Ba-Son sẽ sửa ụ tàu rộng lớn ra 250 thước bề dài đặng đóng tại đó.

Trong ít lâu các thợ các thầy thiện chí là công việc làm ăn, miễn là có tài nghệ thì mỗi ngày lương bằng đến 4, 5 đồng bạc không chừng. Các thợ học máy-nén-răng chỉ thì có ngày thành công. Nghe nói Chánh-phủ đang mua vàng hàn lương.

MÔNG-TRẦN

(1) Tonne là 1000 kilos.

THÔNG BÁO

(Informations)

ĐÔNG-DƯƠNG

(Indochine française)

Nam-Định

GIA BẠC VÀ GIA LƯA

Giá bạc cho nhà-nước . . . 8 fr. 90
Giá lụa, ta 68 kil. chớ tới nhà máy Chợ-Ớn (bao trả tại): 2505 tới 25 10.

Sài-gòn

Thuộc-địa Đông-dương gần mẫu quốc. — Quan Thuộc-địa-bộ thượng-thư mới gửi cho chánh-phủ Đông-dương một cái sổ tiền lạc quyền và những tiền của người ta đưng cũng để giữ kẻ mần navi giặc. Do theo sổ ấy kể từ ngày 5 octobre 1917 thì các thuộc địa Langsa đã quyền được 17.607.780 fr. 63. Còn nội một mình xứ Đông-dương thì dự được một phần tiền quyền là 8.582.873 fr. 27, kể sau xứ Đông-dương thì có thuộc địa Madagascar quyền được 3.940.022 fr. 10.

Vụ làm nước mắm giã. — Từ báo l'Opinion có ấn hành rằng: Bộ-quản mới hay được tin quan hệ về sự làm nước mắm giã. Bởi vậy đã sự thuộc chế đãi lương thí nghiệm nước mắm của bộ gian đã làm đặng truy ra cho biết, dùng

mỏ chi mà làm, chừng ấy khản-quan sẽ được nghe nhiều đầu hay. Vì có người đăng tin cho báo thì số tuần thành quân thế hai, mới đây đã cho người đợc xét một lo nước mắm ở bên Vinh-hội gần Saigon, thì đã bắt được 16 tinh đợc đây cường toan (acide) để mà dùng trong vụ làm nước mắm giã ấy. Bộ-quản cả khen số lính tuần thành đã làm một việc hữu ích cho dân annam ta.

Xe automobile cần một đũa nhô.

— Trong vụ báo Lục-tinh-tân-văn tuần rồi, Bộ-quản có thuật cho khản-quan nghe việc một đũa con nit nhỏ bị xe hơi cần ở đường mé sông Khánh-hội. Nay vụ ấy giải lên tòa. Tuần này Bộ-quản xin ấn hành lại tin ấy cho rõ gốc ngọn: Số là trong ngày 25 janvier giờ 2 giờ khuya có một cái xe hơi chữ 2 người đũa hà tẩu, tên khản-cơ là người an-nam. Hồi chạy ngang qua chợ Cầu-ông-linh cũng một đũa nhỏ 14 tuổi tên là Trương-van-Hiến, xe ấy không thêm gương chiếu và không bốp kèn cứ chạy miết vô Chợ-lớn, may lúc ấy có một người lính mã-tà quân thú nhô với 1 người đũa hà gánh gánh đi bán ngô-thầy số xe, mà làm chứng. Ông có quân thú nhô lập tức vô Chợ-lớn truy xét thì không đũa nữa giờ bắt được xe hơi số 804 với tên khản-cơ tên là Trần-van-Giỏi.

Còn đũa nhỏ bị cẳng khi đem vô nhà trường thì chết vì bở c. Tòa xử vụ này thì phạt tên khản-cơ ba tháng tù và tiền vạ, lại phải trả tiền thiệt hại cho cha mẹ đũa nhỏ. Chú xe ở Chợ-lớn chịu lãnh phần đền thiệt hại.

Sở học trò thi đặng Diplôme d'études complémentaires (Session du 28 Décembre 1917)

- 1 Nguyễn-duy-Chi, (Chasseloup-Laubat)
- 2 Võ-lân-Tài, »
- 3 Đỗ-fan-Công, »
- 4 Nguyễn-văn-Kiệt, »
- 5 Lê-lân-Tho, »
- 6 Dương-văn-Điêu, »
- 7 Phạm-văn-Long, »
- 8 Nguyễn-văn-Cha, »
- 9 Lê-văn-Lộc, »
- 10 Nguyễn-văn-Lai, »
- 11 Trần-văn-Kiên, »
- 12 Nguyễn-văn-Nhiều, »
- 13 Lê-văn-Quoi, »
- 14 Huỳnh-văn-Nhuân, »
- 15 Nguyễn-văn-Hồ, »
- 16 Đinh-Luân, »
- 17 Tô-phương-Dặng dit Kỳ, »
- 18 Trần-văn-Đệ, »
- 19 Hồ-văn-Tr, »
- 20 Nguyễn-văn-Đệ, »
- 21 Lê-văn-Hoạch, »
- 22 Nguyễn-văn-Ninh, »
- 23 Đoàn-văn-Khiêm, »
- 24 Nguyễn-văn-Yên, »
- 25 Mãng (Lésin-Casimir), »
- 26 Trần-văn-Phiên, »
- 27 Lê-quan-Hộ, »
- 28 Lê-lân-Nam, »
- 29 Lâm-văn-Huê, »
- 30 Nguyễn-hữu-Tân, »
- 31 Nguyễn-văn-Tân, »
- 32 Nguyễn-văn-Tho, »
- 33 Nguyễn-văn-Bà, »
- 34 Võ-bá-Tài, »
- 35 Nguyễn-hữu-Hay, »
- 36 Trần-văn-Nam, »
- 37 Lê-văn-Thế, (Taberd)
- 38 Nguyễn-văn-Thiên, »
- 39 Nguyễn-văn-Thiên, »
- 40 Hồ-quang-Hoài, »
- 41 Lai, Joachim, »
- 42 Nguyễn-văn-Trương, »
- 43 Lưu-lân-Đạt, »
- 44 Nguyễn-thời-Hiền, »
- 45 Lệ-văn-Sáu, »
- 46 Hà-lân-Ôn, (Libre)
- 47 Trần-văn-Giép, »
- 48 Nguyễn-ngọc-Tông, »
- 49 Diệp-văn-Hoa, »
- 50 Huỳnh-văn-Ngài, »
- 51 Huỳnh-khắc-Quảng, »
- 52 Trần-văn-Khải, »
- 53 Nguyễn-hồng-Lương, »
- 54 Nguyễn-văn-Quảng, »
- 55 Lâm-quang-Hộ, »

Văn-linh-xưa đản Đào-chi ở núi non, ở chốn cao nguyên hương nam Trung-quốc, sau lần lần kéo nhà u xuống chiếm cứ các vật đất há lưu sông Nhì-hà, (Bắc-kỳ) rồi lần lần vào Trung-kỳ mà lấy luôn Nam-kỳ.

Ấy cũng hội dân trị muôn tiền hóa mới đi xuống đặng trang rừng rồi đi xuống ở dưới, chớ ở xứ núi non rừng núi khô bề day trời. Ấy cũng nhờ có phủ-thuyền, có gia-tộc mà loài giống mới phát lo.

Cội rễ xã hội thì người cha rất có quyền, con vợ trong nhà muốn bị sự sai khiến thế nào cũng tự ý, một mình tự tung tự tác, muốn sao được vậy, chẳng ai có phép can dự vào. Lần lần sau dân tộc sanh san đông đảo, bèn có có số, có mã, chừng mới chọn kẻ cơ cữ, người lão thành làm chức Báo-

- 3. — Trần-khiêm-Giáo, (Libre).
- 4. — Nguyễn-văn-Giàu, (Vinh-long).
- 5. — Nguyễn-văn-Hay, (Gò-công).
- 6. — Phạm-thanh-Hội, (Thy-ninh).
- 7. — Nguyễn-văn-Hữu, (Thy-ninh).
- 8. — Phan-vân-Lợi, (Vinh-long).
- 9. — Nguyễn-v.-Mãng, (Thủ-đầu-một).
- 11. — Nguyễn-văn-Nhơn, (Châu-độc).
- 12. — Lâm-văn-Nguyễn, (Mỹ-tho).
- 13. — Phan-văn-Phước, (Cần-thơ).
- 14. — Dương-hữu-Quần, (Gò-công).
- 15. — Nguyễn-văn-Quyên, (Vinh-long).
- 16. — Trần-văn-Tâm, (Thy-ninh).
- 17. — Lê-ngọc-Toán, (Mỹ-ño).
- 18. — Nguyễn-văn-Tu, (Thy-ninh).
- 19. — Thái-vân-Thấu, (Chợ-lớn).
- 20. — Hà-văn-Côn, (Chợ-lớn).
- 21. — Lai-thành-Thập, (Biên-hóa).
- 22. — Lê-văn-Lập, (Biên-hóa).

Các sĩ tú này được bằng cấp thầy giáo ở trường sư-phạm Gia-định.

TẠP TRỞ

(Variétés)

Xã hội Annam

(Société annamite)

Vì có nhiều vị mặc màu lo độ nhưt hoẻ mặc da đen nhiều việc không giờ rảnh mà tìm thời rỗi cần nguyên cội rễ xã hội Annam, cho nên tôi ra công lục sách xưa tìm kiếm nghiên cứu để phục ích với chư khản quan.

Xã hội tiến hóa

Thuở xưa trước khi con người vậy quần tụ ngũ mậng đợc nhau ở qua lại, hoặc là tương trợ tương liên nhau thì khi ấy con người chẳng khác chi cầm thú, bởi còn đợc loại thì xum xít nhau lại mà từng một già đực cầm đầu ấy chẳng phải là vì lòng khảm phục, đã kỹ xét tới xem, mà biết là vì tánh hào sanh (instinct) và vì tánh sợ sệt loài khác, và sợ sệt con đực cầm đầu, vì cả bầy duy một mình nó mạnh mẽ hơn hết thôi.

Như rùa thì gia-tộc khi ấy chưa thành bình ngách, các con sanh ra thì cứ việc theo cha là kẻ cầm đầu, cầm đầu. Chừng lần lần thiên hạ đã đông đảo bầy tộc lệ ra mà tự trị phụ nhau rồi thì các con lại theo mẹ, là vì khi đó người mẹ hết bị day đọa thì như con cái kia, mà đã đợc dài nhưn vợ kẻ cầm đầu rồi.

Song le lần lần xã hội tiến hóa thêm thì mẫu-quyền lại bớt mà phụ-quyền lại thêm, ấy là vì xã-hội đã thành bình ngách rồi, mà bởi đó mà dân bản-khải có ra, vạn bang phát hiện.

Bởi đó là khả quả quyết rằng: Xã-hội mà có ra thì nhờ gia-tộc, nhờ mẫu-quyền, nhờ gia-kháp mà Xã-hội lập tục lệ, luật lệ, pháp luật, lập chính sách, các thầy đôn lại làm một đũa là Dân-tộc.

Văn-linh-xưa đản Đào-chi ở núi non, ở chốn cao nguyên hương nam Trung-quốc, sau lần lần kéo nhà u xuống chiếm cứ các vật đất há lưu sông Nhì-hà, (Bắc-kỳ) rồi lần lần vào Trung-kỳ mà lấy luôn Nam-kỳ.

Ấy cũng hội dân trị muôn tiền hóa mới đi xuống đặng trang rừng rồi đi xuống ở dưới, chớ ở xứ núi non rừng núi khô bề day trời. Ấy cũng nhờ có phủ-thuyền, có gia-tộc mà loài giống mới phát lo.

Cội rễ xã hội thì người cha rất có quyền, con vợ trong nhà muốn bị sự sai khiến thế nào cũng tự ý, một mình tự tung tự tác, muốn sao được vậy, chẳng ai có phép can dự vào. Lần lần sau dân tộc sanh san đông đảo, bèn có có số, có mã, chừng mới chọn kẻ cơ cữ, người lão thành làm chức Báo-

- 1. — Dương-văn-Bôn, (Bến-tre).
- 2. — Trần-thành-Bất, (Vinh-long).

trường. Mỗi nhà đều có Gia-trường, nhiều nhà lập ra một số, 1 môn, từng quyển 1 Báo-trường. Phụ quyển làm sao thì Báo-trường quyền cũng thế. Song le con cháu Báo-trường lần lần lớn lên có vợ con, có gia thất, bèn lãnh quyền làm gia-trường.

Có khi một môn mà sanh sản đông thành ra một dân tộc to, có khi nhiều môn hiệp lại thành ra 1 dân tộc to, rồi nhiều dân tộc hiệp lại mới thành 1 nước.

Sau sẽ tiếp theo.
DUNG-Phu

Mẹ con đàm luận

Ác vàng đã khuấy bóng, tù bạc ló đầu non, rãnh việc nhà kều củi các con, vào mẹ dạy đôi đầu gia sư.

— Ông con, lúc con còn nhỏ dại không mới làm chi, chớ nay con đã có trí rồi, thì con há nghe lời mẹ dạy.

— Dạ thưa mẹ nết na là như thế, điều vệ-sanh con khá giữ gìn, trước là khỏi ốm khỏi đau, sau là đừng sông lâu trường thọ.

— Dạ thưa mẹ nết na là sao mẹ ?

— Nghĩa là: Lời ăn nói của ngôn, cần hạnh, đứng đi tếch điệu dàng, đứng cạo chúi tóc thừa tình đầu vui may cười đứng nhit miệng, đám đông, con chớ bước vào, e khi gặp đũa còn đỏ, mình gầy gò sanh đứ chẳng tốt. Trái quen gặp chớ đứng trò chuyện, người dòm vào sanh việc nghi nan, phận gái lành tua khá sửa sang, sửa sang phải áo quần vệ-khéo, áo cụt cò trong nhà con mặt, cụt mà cụt khỏi mỏng tròn. Bất chước chi cái thói ô-ry-kh, mặt áo khi dặng khoe rằng tốt.

Sách cổ, câu nói gia nô tí, bước ra đường là bặc công khanh, đầu nghèo quán áo cho lành, đừng bắt chước áo chôn ràng gáp. Áo cụt con mặc trong nhà, áo dài ra cửa con đứng có quen.

Ăn mặc mẹ dạy lược qua. Cặp trong giặc-ngũ nói cho con trường. Ngũ thì quán áo chớ rời, gát lưng con giữ kẻo người cười chê, ngũ đứng vén áo xàng quần, ngũ hơi-kín áo chớ găm ché hế. Người dòm mắt mẹ cười chế, xấu cho phận mẹ sanh thành con ra.

— Dạ thưa mẹ còn vệ-sanh là gì mẹ ?

— Vệ-sanh là thân thể phải cho sạch sẽ, mỗi toán tắm ít hai lần, e dơ đất dống chơn lông, hơi ra không dặng thường sanh bịnh hoai. Áo quần sạch sẽ thường ngày, mới hôi thì giặt chớ rằng lâu mau. Giặt rồi xếp cất kỹ cang, kéo trùng độc bỏ vào la đất. Minh mặc vò gặp lúc mồ hôi, thấm ra đổ độc rít vào, sanh ghẻ chốc lại còn bịnh khác.

Nói qua thân thể áo quần, nay mẹ nói đến việc nhà con nghe.

— Ông con, thì trong bếp nút quét cho sạch sẽ, ngoài nước ăn, nước uống cho đầy, hế nầu rồi bếp chẳng bày tro, thang củi lửa phải vùi cho cẩn thận. E khi trời phát gió, thang củi bay ra, gặp củi khô rơm rạt ngửi vào, sanh hỏa hoạn tan nhà bại cửa. Nước nấu cách đấm phải đổ e khi trùng độc lọt vào, mình uống phải ốm đau chẳng tốt. Nói niều nầu xong rồi dọn rửa, chớ treo mèo đập kỹ cang, sạch sẽ rồi đầu đó có đàn, ộp cho kín e loài dơi rít, giồng trùng độc bỏ vào la đất mình nấu ăn sanh bịnh chẳng chơi. Nhất là những đồ nấu bằng đồng, thau thép, kẽm, nầu ăn chớ dưng cách dếm.

Vi để lâu người nó ra thứ ten, xanh ăn nhảm át phải bịnh. Dầu nầu đó bằng sành, đất, muốn để dành phải để cho kỹ cang.

Già như con muốn để đồ ăn cách dếm, thì con phải hằm lại chợ sôi, để đi hơi người rớt con đập lại cho kín, kẻo dếm hóm dơi rít thủng lần vào la đất ăn vò thêm hại, hoặc sâu bọ nhện bùm các

giồng đất la ăn mình cũng chẳng lành. Lại các đồ ăn lại như canh, mà để cách dếm ăn vò thường sanh bịnh. Rồi nhảm nước đất thủng lần ăn vò cũng miệng át là phải tai. Trái chanh phải kiểm cho liến, nước cho nóng vò lạng mà miệng mới, lạng cho mềm miệng mềm mới, vát nước uống vào mới khỏi bịnh kia.

Đó là phận gái bếp nút cho vén khéo nói niều sạch sẽ mới gái lành.

— Dạ thưa mẹ việc bếp nút con đã nghe rồi, còn giờ xin mẹ chỉ thêm cho con rõ việc trong chợ búa.

— Ông con, thời con sẵn lòng nghe mẹ, phận mẹ phải báo con, nê đầu giá một cũng chẳng cần, vui lòng dạy cho con nết lành gái.

Khi đi chợ con toan tín trước, món nào ăn với món nào, hế kiểm cần thì được, hà-tiền ấy con dưng.

— Dạ thưa mẹ cần-kiệm là làm sao mẹ ?

— Ông con, thì sách có câu *tiểu phú do cần, cần-kiệm là vậy* nghe con. Lễ vật nào đáng dùng thì dùng, vật nào không đáng để dưng thêm mua. Nghĩa là: vật nào mình ăn vò nó ngon, nó bổ sức lực cho mình được, thì đầu mất chút dĩnh chớ so đó. Nếu món nào ăn vò nó không hay, hoặc là nó có hại chi cho thân thể, vậy là nó không có bổ sức lực chi cho mình thì đầu để cho mây cũng không cần, nếu con chẳng biết tính toán, lóp ăn lóp bỏ bạc ngàn cũng tiêu.

— Dạ thưa mẹ còn hà-tiền là sao bà mẹ ?

— Ông con, hà-tiền là tật xấu xa co rờm-rờm ai mà có ưa, đi chợ thì đi cho trưn cá đm e đôi ăn thừa người ta, đó ngon bổ sức chẳng màng, miếng là mằm muối rẻ tiền thì hơn, ngon giờ ló miệng chẳng cần, miếng cho đầy bụng bỏ mà làm chi, mấy lời mẹ dạy con nghe, hầu sau gia thì dạy thì cháu con. Việc ăn thì hãy còn dài, để sau sẽ tiếp bày giờ nghi khuya.

TRẦN-THỊ-ĐỒN
Bà-chiêu Gia-dinh

TỰ DO DIỄN ĐÀNG

(Tribune libre)

Bồn-quán mở ra mục này để mở kỷ lục trong bài của khan-quan gửi tới, bài nào hay hoặc biệt-kiểm mà đáng vào cho cửa đồng-bào nghị luận, trước là thêm vị, sau phi đó các bác nhiều văn hay ý lạ muốn để cho đồng bào xem biết.

Song phải những lời đáng ở mục này, trách nhiệm đã có người ký tên Bồn-quán không dự đến.

Năm Mậu-Ngũ

Ông Viên-Kiều ditre Lão-Ngạt, Đại-biêu Nùng-Cổ nói rằng: năm Mậu-ngũ đàng đàng vui, năm Mậu-ngũ đàng đàng mừng !

Lão Ngạt ôi ! Tiên-sanh ngó sáng qua mà nói vậy, ai nghe cũng cho là hữu lý, mà chừng đồ số lại tinh cho kỹ, thì có chỗ đáng buồn, mà cũng có nơi đáng giận !

Lão Ngạt ôi ! Sao mà buồn, sao mà giận ?

1° Buồn là vì trong 3 triệu đồng-bào ta, nhờ công an Pháp-quốc dạy dỗ bầy chầy, nay đm được đã bao nhiêu người học thức rồi ha Lão-Ngạt ?

Thiệt, thầy ta đã hết lòng hết sức, khuyến lơn dạy dỗ tất tinh. Mà tuy đm tinh anh có dạng văn-minh, chớ xét kỹ trong muôn quã chưa được một. Ấy là nói về anh Sĩ; còn anh Nông, thời thì: cả năm mần lo *quốc bầm cây sấu. Ấy là tại ấu?* Ấy là tại ý diển phi đĩac nơi nơi, cạm lưa xuống chài lo gạt hái. Bởi rừa mới cong lưng xài mãi, hết của nhà lần tới của vay. Tra số lại mà coi thì sẽ thấy nội Sáu-châu, ít có tay nào mà không tinh anh.

Nói về anh Công, thì từ 60 năm dư, số học trò qua nước Langsa mà học đm cũng được vài trăm mà từ ấy đến nay có trò nào đm cái nghề chỉ về xứ mà kinh dĩnh chừa. Và chẳng tay Pháp-quốc chẳng thiếu chi là trường dạy nghề, mà sạo trò nào qua đó học thì chỉ ngó ngay Hoan-lô.

Con nói đến anh Thương, thì ta cần lấy tay mà che mặt. Đã chừa ra cần mầu gi, mà đã đại thình trah cạnh quyền lợi với ngoại bang. Nghe nói mà tức cười mà muốn khóc. Ai đời nói đất mà hăm đi cùn nổi gan.

Trước khi tranh cạnh với tha bang, xin hãy vào Bình-tây mà xem chớ hân dạ. Nội một tiệm an-minh bán hết, tiếng không đm tiền mua một chiếc ghe chài. Mà nói Bình-tây ghe chài đầu có dư 3000 chiếc. Ấy là chừa nói đến nhà máy và các tạo-khạo đó.

Khoan cự đã, đồng-bào ôi ! Phải rằng mà học nói tiếng chặc. Rằng mà tiền tận có của bạc muôn, bạc ức, rồi sẽ hay, chớ nay đm có trong danh mới lợi với họ, vì sức mình, tài mình tí như rắn mối, có sức đầu mà nuốt nổi ông Bô, các mẹ

ôi ! Đmng có đại thình mà chúng nó cười rằng: *Thường cái thủng trổng ruột thì gô hay kêu to !*

2° Giận là vì bởi thiếu học thức cho nên cam bẻ thời thiệt, cứ nưong chổ tốt cho người mà ra ở xó chái sau hế. Chấn thị thành đó hồi không thèm, rừ nhà ra chổ sinh lấy cát nhà mà trư.

Đã rừa mà hế có ai ngờ ngoáy trời đầu thì cả đám xum nhau kéo lại: *Tao hư mền cũng phải hư, nếu để cho mây nện thân, thì ác lao-lâm đó.* Sao có tánh lạ vậy, vì tiền bạc của thế gian, ai khôn ngoan thì đm. Cửa gi minh sao mà ngăn ngõ đm trường. Cửa gi đó mà ra tay cần thủ cần vớ.

Lão Ngạt ôi ! Tôi nói xam vậy mà phải hay là quấy xin Lão Ngạt dạy bảo, rồi ăn thì cũng chẳng muộn gi ! *Tom con sáng lòng nghe sấp gĩa giảng kinh !*

LÊ-BÁC-ÁI.

A Tiên sanh Nguyễn-tử-Thứ

Bài *Lễ tống chung* trong tờ Nam-trung nhật Báo số 41 ngày 5 février 1918 rồi đây lấy làm rồi quá :

Tiên sanh vì y nào mà soạn ra bài ấy. Tiên sanh nói: *Như ban đmng bang thầy đmng thần tài em dạ, ấy cũng may cho tôi số kiến lược đmng, bằng có chổ chẳng vừa mà bị nghich nhĩ với đmng nưon thì tôi cũng cam lố làm người uxor lế, vậy thì Tiên sanh chừa như định nển mới có câu thôi thoát nếu không như định thì chẳng nên bày ra mà chọc chúng, bằng như định thì nói cho cạn lời mới gọi là quân tử.*

Tiên sanh rằng: *Nhà vàng bông rực rỡ, biết bao là trắng đỏ xanh vàng, trường tiền hoa hộc, dặng đmng đmng đmng, theo dõi có đmng đmng đmng, như hi lại vang tai những tiếng trống, tiếng bặc, tiếng kèn, không vòng lối thị thỉn tiền ba, đmng như chơi xuân ngoạn cảnh.*

Chung có — tục xấu — Annam ta học theo khác trư cho ngoại bang đmng tiền.

Ngươi bang nào đmng tiền bao giờ ? Tiên sanh biết nghe tiếng Langsa, tiếng Chà và, mà ni không mà Tiên sanh nghe người ta đmng tiền, hay là Tiên sanh nghe lóm đó mà thôi, lại sách Langsa nào nói khiến xác đi vòng nơi thành thì là xấu, còn sách Langsa nào lại nói đmng tiền nhà giàu bèn phung tay có khiến xác đi dạo ở Compensade du corps, cả châu thành, chừn xác cho thm, là đến đmng position du corps. Phải là bầy không Tiên sanh — Một !

Nếu vàng bông rực rỡ : trắng đỏ xanh vàng, Tiên sanh rằng ngoại bang đmng tiền.

Vậy chớ mấy nhà bán tràng hoa, tại Saigon đó làm bóng bóng cườm trắng với đen không hay sao. Tôi thấy có đồ xanh, vàng nữa. Sao lại cười Annam thì không hay gi ??

Đmng tiền, Tiên sanh — Hai !

Tiên sanh có mầu trong đmng nào mà kẻ đưa đmng quai lại cũng là kẻ cư tang, tri tế, không phân ưu với chủ tang mà Tiên sanh lại gọi rằng: *Người đưa tang theo sau, đmng chmng đmng chmng át bi vào dạ, lại thung dung nói nói cười cười, xem ra kẻ thác đường vinh, mà người còn lại quên đmng niềm vnh biệt.*

Thuốc điều bện CANON

BAO-XANH

Đa ngon mà lại rẻ tiền

Nếu không thương tiếc người mất rồi, mà ai tới đó làm gì cho thất công lại tồn của ?

Không nghĩa cũng tình, chớ lẽ nào trụi lơ bao giờ mà Tiên sanh phải nói vô chỗ đó. Tiên sanh học làm chi mà không nhớ câu thơ từ hữ bị phải là bầy không Tiên sanh - Ba ! Ý Tiên sanh qui sự chết quá, nên bắt đầu mà ôm gốc, chớ ý ngu tôi nhầm đó là việc thường, sanh tử dữ đồng, kiếp chết là kiếp nghỉ an xác thật.

Ông Hoàng-tri-Phủ ở Cholon có đồ âm công cần, mùa đen với trắng, ấy là cuộc làm ăn của ông, để cho ông rao báo, ông nhún sắc vấn mình một mình ông, lẽ nào tiên sanh làm một ông chủ bặt lo việc diêm hóa nhơn dân sao lại kễ thơn người thò, vì ông Hoàng-tri-Phủ mà bỏ bụng cả ngàn người đã sấm đồ âm công từ xưa đến nay.

Và lại tiên sanh là một đấng nhơn văn, sao tiên sanh lại buồn lòi đi phong giệt tục đi vậy? Tội ấy chắc chớ nào cho hết!

Tiên sanh đã đi tới xứ nào chưa mà dám gọi rằng phong tục xứ người tốt, còn xứ mình đây là xấu. Tiên sanh thù phụng người mà nhục mạ đồng bang, vì Thành nhơn công bình lắm có nói rằng: Từ phang giã hữu tánh, thiên lý bất đồng phong.

Tiên sanh sao không xét cái tự nhiên khác nhau:

- Người tây nhơn tóc cụt, annam tóc dài.
- áo quần hẹp, annam áo quần rộng
  - cần dao cắt vôi, - cắt ra.
  - đi giày, - đi chầu
  - ăn bánh mì, - ăn cơm
  - nói đầu đi anh, - nói anh đi đầu
  - dùng màu đen trắng chôn xác, annam dùng màu đỏ vàng.

Nghech của người thượn của mình. thượn của người nghech của mình, trời sanh rõ ràng, bốn hướng trời chiếu đối ngườ vào trung ương. Văn lại người langsa có nói rằng: Chaque pays a ses mœurs et coutumes = Xứ nào phong tục ấy. Tiên sanh mới nếm một chút văn minh sao vội quên ráo vậy. Hay là ông Hoàng-tri-Phủ muốn Tiên sanh giệt tục dặng cho va mau làm giàu, thì Tiên sanh cũng phải vì lòng bá gia, có đâu ché để xử vậy hử?

HUỲNH-QUAN-HUỆ

57, rue de 7 Congrégations Cholon

CƯỚC DỰNG HÌNH QUAN ĐỐC-KY

(A propos de l'érection de la statue Pétrus Ky)

Mấy kỳ Công-luận-báo trong nam, M. Mong-hue-lâu quả quyết nhiều đều cho ông Huynh-quan-Vi, mà sao ông ấy cứ nín làm thinh, không trả lời. Tục ngữ langsa có nói rằng: Qui ne dit mot consent = người ta nói mình lấy của bà tánh hỉ cũng dặng ai việc riêng, mà mình nín, không cãi chối, thì chịu có vậy hay sao?

Việc này quan hệ lắm. Ông Vi không phép thò khâu như binh (1). Bần-bảo sẽ ăn hành lời đáp từ của ông Vi, vì Công-luận-báo bắt buộc việc công, chớ không phải nói việc tư của Quan lớn.

Vả chúng tôi có nghe lóm rằng: Nếu mà ông Vi cứ việc diêm nhiên, thì Tổng-ly Công-luận-báo sẽ đâm đơn đầu cáo ông Vi tại phòng quan Biện-ly Saigon, xin quan xét sổ sách.

Việc này chơn giá thế nào, xin Công-luận-báo cho biết, thì bá-tính rất cảm ơn.

MỘC-TRẦN.

Dùng chữ sai nghĩa

Trong tờ Quảng-cáo của Đại-việt-Tập-chí có dùng 2 chữ sai nghĩa.

(1) Như ông Vi có khó nói trả lời, thì con Hội-phái-viên ở đầu kia?

1o Dòm thầy Annam đã vùng vẫy muốn thoát khỏi mô phạm cũ, bỏ hết tư cách xưa.

Chữ đời MÔ-phạm nghĩa là phép-tắc. Hử đời Tư-cách nghĩa là Nhơn-phạm. thể-thống.

Đặng-tiên-sanh hay chữ hơn thiên hạ, sao để dùng sai nghĩa vậy. Lẽ thì phải nói như vậy: Dòm thầy Annam đã vùng vẫy muốn thoát khỏi vi-phạm cũ, bỏ hết tư-tướng xưa.

Vi-phạm là kiểu vớ. Tư-tướng là ý nghĩ.

Trong tờ Quảng-cáo ấy sau rớt có dùng chữ « Kinh-tế-quốc-văn » không rõ muốn nói cái gì, xin Đặng-tiên-sanh dạy lẽ!

Kinh tế có hai cách. 1o Xã-hội-kinh-tế — cuộc sanh tại chung.

2o Gia-dinh-kinh-tế — cuộc sanh tại riêng từ nhà. Chưa hề thấy kinh tế quốc văn là gì?

Còn chữ que-vực là gì? Nhơn dịp Bồn-báo chúc cho Đại-việt-tập-chí niên niên trường cửu, lo diêm hóa nhơn dân. Đây Bồn-quan xin lời Qui báo chớ phiền, bồn báo luận nghĩa lý, chớ không luận việc riêng ai, như bồn báo có sai siêng chớ nào, Qui báo sẽ bắt buộc, như thế mới có hay, có trở thềm, bằng diêm nhiên thì trách nhiệm báo sẽ phải sai vậy.

Cao-thù hùnh xin thơ-giáo.

Tiểu Thiệt Nghiệp

(Petites industries)

Nghề làm hoet-ni (bernis)

Thường annam mình hay dùng dầu láng hay là hoet-ni mà sơn bàn ghế trước cho đẹp con mắt, sau là cho chắc cây, một bo ít phá. Song le biết dùng mà không biết làm, bời rửa mới có việc đi mua của chếc bán, đã mà mế mà mớ, xin chỉ vẽ cho đổng-chiêu khố tìm ra mới, xin chỉ vẽ cho đổng-bang nghiên cứu lấy rồi mới sơn đồ làm thì: Nói đại khái cho mau hiểu thì hoet ni là: Chai bột (tông chi) trộn với rượu, hay là trộn với ét-xân, hoặc trộn với dầu cá (dầu lin).

Trộn với rượu, với ét-te thì mau khô lắm, mà thiệt là láng, đủ khấn nhất, muốn vẽ với hình chi mau chi lên đó cũng được. Song le nó hay nóng dặng, hay rặng lắm. Trộn với ét-xân (ét-ré-bang-tinh) thì ít đôn lâu khô mà lại dai dẻo hơn là hoet-ni trộn rượu, ít láng, mà dễ mài, dễ đánh bóng hơn, ít hay nổi vẩy hơn.

Trộn với dầu mau khô (huiles siccatives) thì lại tốt hơn, dễ đánh bóng lắm.

(Sưu sẽ tiếp theo)

Nghề làm sành chài

(Fabrication des verres)

Văn nghệ làm kiến làm sành cũng như nghệ lò gốm làm sứ làm đồ sứ, hử đời Thượng cổ, 5000 năm trước chưa giáng sanh.

Nghề làm kiến có trước tại xứ Ai-cập (É-gyp-tô), Y theo lời ông Plin (Pline) bầy đều mà giải nghĩa thì còn người mà biết nghề làm kiến là nhờ có con buôn ghé lại tại Bô-lô (Bolus) nấu cơm nơi bãi cát, khi ăn rồi bèn thấy trong chỗ nấu ăn có 1 cục mà cứng trong. Việc bầy đều nói vậy nghệ ra rất vô có, vì đang kim phải dùng sức hỏa hậu hết sức cao thì cát mới chịu chảy, có lý gì nài 1 nơi cơm, trách canh, hỏa hậu là bao nhiêu, mà cho đến nổi cát chảy; như nói nhờ các lò gốm, lò gạch mà nghề làm kiến sanh ra thì nghệ còn hữu lý hơn. Vì có nhiều người thông thái đi tìm đồ cũ tích, đào gặp nhiều lu hủ, chai kiến, lấy tích có mà đoán thì nghệ lò gốm có trước chưa giáng sanh 5000 năm.

Dầu duyên có thể nào cũng vô can, một đều ta nên biết là nghề làm kiến ở Ai-cập trước xưa có nhiều lò đúc kiến, chai rất khéo, danh tiếng tràn khắp Âu châu, làm cho tổng dân La-mã (Rô-ma) sanh tham.

Bởi ấy khi Hoàng-đế Xê-gia Óc-tao nghĩ cử nước Ai-cập được rồi (26 năm trước chúa giáng sanh), liền dạy dân thất trận phải đem kiến làm nẹp đồng thường quan phủ. Các nhà giàu có, các quan văn võ La-mã lấy làm qui bấu, cho nên đến sau xứ Ai-cập mới bán chai kiến dặng lắm.

Qua đời Hoàng-đế Ty-tư thì tại nước La-mã đã có người lập lò làm kiến rồi. Nhờ có một đời người La-mã tộc mạch qua học mà ần cấp kiến của dân Ai-cập cho nên chẳng khỏi bao lâu kiến làm tại La-mã rất khéo, rất qui hơn của Ai-cập, lần lần bầy làm ra nhiều đồ nữ trang, nôi là trân châu giả, nôi là thủy-tụnh, thủy-xuyên. Lần lần ần quen mới toàn làm đồ xảo kỹ, cái một rạp hát bay, cử ba từng dựng được 9 muôn người coi hát, có 100 cây cột dưng pha-ly mà chạy thảo long và có dặng cả bát quái, kim tông xích tử bằng pha-ly.

Văn pha-ly của La-mã với pha-ly bây giờ không giống nhau, vì thứ xưa nấu kiến dùng hỏa-hậu thấp lắm, nên phải tìm thuốc giúp cho cát mau chảy (Hỏa hậu là sức lửa nóng).

Lấy pha-ly xưa mà sánh với pha-ly nay thì sẽ thấy xưa làm kỹ càng, trong trẻo và ít bọt vẩn vẩn.

Pha-ly xưa làm bằng:

1 Pha-thô (silice = cát chai)	69.43
2 Vôi (chaux)	7.34
3 Diêm tiêu (soude)	17.21
4 Thổ phàn (alumine)	2.55
5 Sét sắt (oxyde de fer)	1.15
6 Manganèse	0.39
7 Sét đồng (oxyde de cuivre)	0.91
Hơi hơi	99.07

Pha-ly nay:

Số 1 Pha-thô	69.60
2 Vôi	23.40
3 Thổ phàn	15.20
4 Sét sắt	1.80
	100.00

Tại thành Pompée bị hỏa diêm sơn bay tro lấp mắt, nay đào lên gặp nhiều tấm pha-ly bề cao 0m.72, bề rộng 0m.50, bề dày 0m.06. Không rõ họ dùng cách chi mà đúc pha-ly được dày như vậy.

(Sưu sẽ tiếp theo) DUNG-PHU.

Cách trị sự giải

(Notions sur les sciences physiques et naturelles)

Hiện nay là buổi sanh tôn trạnh chạnh, mà Namkỳ ta vẫn nhờ lòng khoan hồng quan Toàn quyền nên mới có nhiều báo chương. Song le nếu các chư khanh quan cho phép tôi trực tiếp, thì tôi sẽ nói rằng M. Hô-v-Tông xin Biều-Chánh đầu có chỉ ranh tôn chỉ các báo mặc lòng, chớ các các báo quốc âm, tôn chỉ đều tương tự nhau chớ chưa hết tại Lỵ châu thầy có báo chuyên môn bao giờ. Tuy dân annam mình thiên tư minh mẫn, mà nếu các chủ bút cứ việc soi bói mà mần dưng chữ Thái hỉ mà mần nhạo nhau, mắng xéo nhau, vẩn, để không giải, sao lại đi giải việc riêng của người, thì đầu cho thiên tư minh mẫn thế nào cũng không tiền hóa được, vì có một đời chủ bút không lo việc diêm hóa dân trí, cứ việc cãi co nhiều đố vô ch. Bởi ấy nên báo nào muốn giúp cho An-nam có thể thườn, và quyền lực mà tranh cạnh với đời trong đường cớ sanh tài,

thì báo ấy sẽ lo dân giải cách trị Âu-châu cho đồng bang ta tương tãi, mà hệ quốc-dân ta tương tãi cách trị Âu-châu rồi, thì tam ban vận sự chi hệ muốn Đm thì chúng hử dự dự bợ nợ bao giờ.

Bởi thế cho nên tôi xin ra sức mơn giúp một bài cách trị thiệt hành để giúp chư khanh quan chiêm nghiệm và thí nghiệm.

Nay kính

DUNG-PHU.

Chú giải

Vật lý bác vật học khoa là một môn học cho biết hình dạng, tánh chất các loài các vật ở thế gian này mà là hữu cơ-quan-hàng thủy, ngũ quan ta bằng cảm xác luận.

Vấn trong thế gian này có hai thứ vật: 1° - Động vật có sự sống (corps vivants) tức theo chữ hủ là hữu cơ-quan-vật (corps organiques), nghĩa là cầm thú và thảo mộc.

2° - Bất-động-vật (corps inanimés) hay là Vô-cơ-quan-vật (corps inorganiques) nghĩa là kim thạch, đá và loài kim khí.

Bởi đó mà khoa vật lý-học chia ra làm hai nhánh cũ.

A. - Bác-vật-học (sciences naturelles) là khoa học cho biết các loài có sự sống.

B. - Vật lý-học là khoa học cho biết các loài không có sự sống.

Hai khoa học đó ầy mỗi khoa còn chia ra nhiều chi phân biệt:

- Khoa Bác-vật-học thì chia ra 4 chi:
- 1 - Địa-chất-học (géologie) cho biết địa cầu.
  - 2 - Kim-thạch-học (minéralogie) cho biết các vật làm nền địa cầu.
  - 3 - Thảo-mộc-học (Botanique) cho biết loài sống cỏ.
  - 4 - Động-vật-học (zoologie) cho biết loài có sự sống.
- Khoa Vật lý-học thì chia ra 3 chi:
- 1 - Hóa-học (chimie) cho biết vật này hay hay là kỹ với vật kia.
  - 2 - Hình-tánh-học (physique) cho biết hình dạng tánh chất các vật.
  - 3 - Thở-độn-vật-học (étude des corps bruts) cho biết các vật không có sự sống mà không quan đến việc khác.

Hình tánh Học

(Physique)

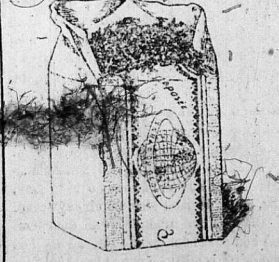
Hình-tánh-học là một khoa học cho biết các vật thò độn cho biết cái phát biểu ước lệ ra làm sao, chớ không có làm cho nó đổi hình dạng tánh chất. Khoa này học chiêm nghiệm và thí nghiệm là thứ cho biết dặng trước là tìm tằng căn cước, sau là rõ tằng luật thiên nhiên.

Vật là gì? - Vật là các món các loài ở dưới thế này mà có mặt ta thấy, tay sờ được và dùng được.

Còn như khí nóng, yên-sáng, điện khí

Thuốc gói chừa vận hiệu GLOBE

ALAT CUNG DUA VÀ NƠI THƠM ĐIỀU

Có một mình hãng Denis Frères trữ thuốc này mà thôi.

bi chẳng phải vật, vì một mình nó thì con mắt ta chẳng thấy, mà chỉ chờ có các vật nó xung, nó động mà ta hiểu thôi.

Biến tánh. — Khi nào tánh chất của các vật mà đổi đi thì kêu là biến-tánh.

Thi dụ: Minh đem lư hoa (sanh) mà đốt, còn sắt mà bị sét ăn, thì là hai vật ấy đã biến tánh, vì sắt đã thành sét thì đã mất cả tánh chất sắt rồi. Lư hoa mà cháy đi thì hết tánh chất lư hoa, còn lại là một khí-vật (hơi) có tánh chất khác rồi. Như vậy thì kêu là **Hoá học biến tánh.**

Còn như cụ đá ở trên non te xuống vực sâu, trái khi-cầu ở mặt đất bay bổng lên trời, thì tiết lạnh nóng, nước sôi v. v. thì là vật đổi tánh mà tạm 1 lúc rồi hườn v. như cụ, như trời thì kêu là **Vật-lý phát-biến**;

Cho nên khi mình **chiếm nghiệm** một việc phát biểu chi thì là mình tìm tòi cho rõ tự tự thì chỉ vì nó phát ra làm sao rồi nó giữ làm sao.

Thi nghiệm là mình gây đầu ngón hầu cho vật phát biểu ra cho mình thử đặng rõ đầu lĩnh cảnh nào, thế lực nào mà làm cho vật ấy phát biểu, hay là tình cảnh ấy thế lực ấy theo, cái sự phát biểu đó tự lực.

Luật thiên nhiên của vật lý. — Ấy là luật hằng hữu, bởi luật ấy mà các vật phát biểu. Thí dụ: Trong không trung thì hạt cầu là vật chỉ lơ ở trên cao té xuống thấp thì sức té mau bằng nhau. Còn cái âm thanh (tiếng làm) là bởi các vật rung động mà phát hiện.

(Còn nữa)

Xin chư khan quan **phải rõ**, việc học cách tri thì phải **giả tâm mà suy nghĩ**, **chớ chẳng nên đọc sách qua rồi rồi bừa**. **Đọc đi đọc lại cho đáo đẽ**, thì **rất thù vị vô cùng**. **Còn rồi mà tôi có giả nghĩa sơ sẩy, cái xin chư lớn hồi lại, tôi sẽ đem lời hồi vào báo mà đáp từ cho mọi người xem thấy**, xin các ngài **chớ dự dự**, như tôi luận bày thì **cứ trực ngôn**, vì **nhơn vô thập toan**, chỉ có các người vô sự **nhân cư tại một báo toan thôi**.

DUNG PHU.

CUỘC CHƠI

(Jeux et Récréations)

Ấn phân lý

(Xin chư khan quan xữ lại).

Cách hai ngàn năm nay có một việc xảy ra tại Trung-huê. Số là quan võ kia đi đánh giặc lâu ngày, chỉ vợ ở nhà phòng không lạnh lẽo, chán gối bạc tành. Bởi rứa chi ta vì tiếng vợ thúc dục, giộng để đồ đánh, mới sanh hòa đơn tình cùng bàn nhơn đặng mà giải muộn.

Thoán mãn ngày tháng lẹ như thoi đưa, mà tình nồng ý hiệp, khó nỗi phân ly. Trường là chơi một lúc cho thỏa tấm lòng son, ai hay ăn quen khó nhịn.

Thình lình quan võ ban sự về nhà thăm vợ. Gặp cuộc nhà đã biến đường ấy, quan võ ta dân lòng, chỉ dám đơn xin quan Huyện phân sử, chớ không dụng võ. Quan huyện suy nghĩ một hồi liền dạy rằng: **Đề ta giam gian phụ tại khám đường, trong 5 ngày sẽ lên án.**

Đúng kỳ hạn hai đàng liền bị đến hầu, quan huyện dạy rằng:

« Gian phụ đã chết rồi, Tiên cáo phải lãnh thay vợ về mà chôn cất ».

Chởng—Bầm quan lớn tôi vẫn sấm vợ đặng nhờ điều đình gia đạo, nay nó đã đổi tôi rồi lại chết đi. Ấy vậy xin quan lớn dạy gian phụ chôn vậy.

Quan huyện. — Gian phụ, tiên-cáo nói vậy, mi mới tỉnh lẽ nào ?

Gian phụ. — Dạ, đầu cho tiên cáo không nói, tôi cũng sẽ lo chôn cất, vì sự tử như sự sanh, sự vong như sự tồn. Lúc và còn sống thì va hết lòng thương tôi, nay va rùi mạng một rồi, lẽ nào tôi đành lòng phụ bạc.

Quan huyện bèn dạy lính mở cửa khám đem gian phụ ra.

Té té va còn sống, song le quan huyện nói đã chết rồi đặng thử da 2 đàng.

Ấy vậy, xin chư khan quan xữ lẽ nào cho mình.

CAO-THỎ-HÙNG.

Vì nào xữ hay sẽ được thưởng, và lại bôn-báo sẽ ăn hành các án đẽ cho các ngài sống luận cho đáo đẽ rồi sẽ cầm cân.

THAI

Số 1 — **Giao san giao lại cho chàng, Thiếp xin cái nón đi đặng nâng mưa.**

Xuất quá.

Ai giải **trăng thưởng một cuốn Tuồng Văn-tiên.**

DUNG-PHU.

NGHĨA TƯƠNG THÂN

(Relations entre nos abonnés et nous)

Từ này về sau Bôn-quán sẽ vui lòng mà ăn hành việc quan hôn tang tế, thù tác vãng lai của chư khan quan giới lại. Ấy vậy vì nào muốn giới bài, phải viết trong trang đầu cho dễ sắp chữ in, chớ có nhiều vị không rõ, cứ việc viết luôn trong hai trang.

Như không muốn giới ngay cho Bôn-quán, thì giao cho Phụ-Điền trong tình cũng được.

Nay kính:

CAO-thỏ-Hùng.

CAU ĐỒ

Nº 6. — **Vì sao mà có nước lớn, nước rộng.**

Nº 7. — **Vì sao khi mình đi mà mặt trăng và tinh tú cứ việc đi theo mình mãi.**

Vì nào giải **trăng thưởng 1 cuốn sách Bàn-xâm.**

DUNG PHU

SAIGON THỜI SỰ

(Notes d'un curieux)

Ilom 28 Tết tôi đi chơi đêm, gặp một việc nghĩa khí, tôi xin thuật lại cho tôn bằng quý-hữu nghe chơi.

Tôi đang trả giá mà mua vé rước bạc-là trong tiệm Quang-Huy, bỗng nghe tiếng đàn bà cái lấy tay áo đưa cho bên tiệm gần tôi có rằng: « Tôi đưa cho chú một cái giấy 5 đồng, sao chú thổi cho tôi có 6 cái. Đồ tôi mua có 4 cái, chú phải thổi lại cho tôi 2 cái 60 chớ ».

Khách trả trả lời: « Có đưa cho cái giấy 1 đồng, chớ không phải giấy 5 đồng ».

Có nọ cái hoài mà chệc cứ chôi, lèm cho có phải khốc, tình lịnh có một bà già nói: **Có lẽ nó có bao nhiêu đó đặng ăn Tết, nay bị chệc ăn gian nó thì lấy làm tội nghiệp quá.**

Tôi nghe nói vậy tôi dạy lại xem thì thấy có một cậu còn tơ, tác chừng 20 tuổi, bước vào tiệm chệc mà cái dùm, làm cho thiên hạ xum lại coi đồng tiền. Cái hết sức không được, cậu ấy liền lấy nón xuống mà nói với thiên hạ rằng: « Tôi nghiệp có này, gia tài có 5 đồng đi chợ Tết, rùi bị chệc ăn gian. Ấy vậy

minh phải ra tay tế độ đồng-bang, xin có bác hi hoan, kể ít người nhiều giúp cho đỡ khỏi gian nan trong ba ngày Tết ».

Nói rồi lấy nón giờ ra đi càng. Người này cho 1 cái, kẻ kia cho 2 cái, một hồi coi bộn. Cậu ta chạy lại trao cho có nọ mà nội rằng: **Kiến nghĩa bất vi vô đồng đã, cũng nên lòng giả thành chơn xin có lấy đờ cái này đi chợ Tết còn hơn, đừng buồn nữa mà hừ ước ngọc minh vàng, tôi khá tiếc ».** Có nọ mặt có sắc then mà con mắt có màu cảm nghĩa anh hùng.

Anh ta thấy vậy bèn hốt hết bạc các bỏ vào tay có nọ.

Thiên hạ đều trầm trồ khen ngợi cậu ta thiệt là tay bạc hớn.

Tôi thấy vậy liền xỏm tới bắt tay bóng sua và khen ngợi. Cậu ta coi bộ linh quỳnh bèn bỏ chạy mà, không chịu cho thiên hạ khen nữa. Còn có nọ đứng xem lên đờ, thấy vậy, tôi liền đặt có ra khỏi tiệm thì thiên hạ mới tán.

Ở hỏn hỏn ời ! Ông tế độ ấy có ngày sẽ khác báo đáp lại cho thấy.

Mộng-Trần.

Khởi hải

(Conte pour rire)

Bò vàng

Có anh kia tánh hay giầu cợt, ngày nọ đàng ngời đàng đạo với khách lối qua việc loan hồi, thì anh va liêu nói:

Kiếp trước tôi là con bò vàng vàng.

Khách liền hỏi: **Mà anh đã mất cái nước xi vàng đó đặng hay lâu nay rồi ha anh ?**

Trương-Tam nằm gán Lý-Tứ, Hai đàng

lim dim, một chấp Tứ hồi Tam:

— Em ngu chưa ?

— Tôi chưa ngu.

— Tao muốn mượn ngựa mây đi chợ một lát.

— Anh Tứ ời ! Tôi ngu rồi,

— Ngựa sao còn nói chuyện ?

— Ấy là tôi mơ đó !

Có anh mạch-nước kia vì quá chén, đi đã ngã lại thân xuống, đường bao lơn cũng là hẹp cho va. Rùi cái nón bị sóng rước vật va mà văng xuống đất.

Ông cậu mới ngó cái nón mới hồi lâu mà than rằng: « **Nón ời ! nếu ta**

thương tiếc mi cũ xuống đời thì lên, thì tao tế. Mà hể tao tế rồi đi với tao ?

Nói rồi bỏ đi mất !

Tài Kế dạch

Có chú Thân-công-Báo kia đến thăm quan huyện mà nói rằng: **Bầm ông thưởng X... nói hành ông. Quan huyện hỏi: Văn tự thuở nay chưa hề làm ơn nghĩa cho va lần nào, sao va lại nói hành ta ?**

Lời nói đó rất cao sâu làm, chừ khôn quan khá suy lý !

Ngủ đòm

Cậu kia có thói há khách ngồi dài hay lam bọ ngày đặng trực khách. Thành bói trong chú đã ngủ rồi bèn lên bàng lý rưng rưng. Cậu ta coi bộ linh quỳnh bèn bỏ chạy mà, không chịu cho thiên hạ khen nữa. Còn có nọ đứng xem lên đờ, thấy vậy, tôi liền đặt có ra khỏi tiệm thì thiên hạ mới tán.

Nết không hay truyền nhiễm
Ngày kia có Tứ thời nọ ngồi gán bà phu-nhơn kia mà xem lễ. Bà liền bỏ đi ra. Có tứ-thời chạy theo nói: « Bà sao bỏ đi, sợ cái gì, nết tôi tuy hư, chớ không hay truyền nhiễm đâu.

A. FRASSÉTO

Géomètre civil. — 108 B' Charner Saigon

LEVÉ DE PLANS-EXPERTISES

On demande de bons piqueurs

Bons appointements

TRAI THỢ-MỐC CHẠM VÀ CÁN

Michel NGUYỄN-HIỆP-HÒA

Tại chợ Lớn-thiên, đường Abattoir

Trái tôi đặng toàn cầm-lai, trác, gỗ đong các môn theo kiểu kim thời.

(mặc cầm-thạch, thành cần hay không mặc gỗ liền bốn kiểu)

(mặc cầm-thạch, thành cần hay không mặc gỗ liền, bốn trụ, một trụ.)

Bàn lâu 12 trụ, bàn rước, bàn Salon, bàn viết.

Tủ áo, tủ rước, tủ thờ cần hay chạm vàng ba, hai, một, vắn vắn.

Quý ông muốn đặt xin giới hay đến tại nhà tôi lựa mua đồ có sáng.

— **Thằng khốn ! Ai biểu mày đi mua thuốc gì mà lạc lẻo như rơm mọt vậy, tại mày dại thì phải hút lấy cho hết. Bây giờ đây mày phải chạy mau, mua cho tao một gói BASTOS, tao ra hủ thử thuốc đó thôi. — Dạ, thưa vâng !**

THUỐC LÁ VÂN RỜI HIỆU JOB

là một hiệu thuốc tốt nhất. Những người ghiền thuốc mà muốn giữ vệ-sanh, khỏi hư phổi, không rạo có họng, thì nên dùng thuốc hiệu này mà thôi. Vì thuốc này có các quan chuyên-môn thì ở ở những đại-học đường ra, đứng đóc-biện việc chế thuốc. Duy chỉ có thuốc hiệu này vẫn bằng giấy JOB thật hiệu, thì không hiệu thuốc nào bằng hiệu này cả.

ĐƯỢC ĐĂNG NGẠI HANG và được dự Hội đồng ban thường ở trường Đại-học Paris năm 1919 và 1920

THẬT GIẤY VÂN THUỐC LÁ-HIỆU

JOB

Của ông Jean BARDOU chế ra, hiệu mẫu đã ký tại Tòa-án Nay con trai ông ấy là ông Pierre BARDOU nổi nghiệp Hiệu giấy này đã được 450 cái Mé-dây, 119 cái bằng vàng, 133 cái bằng Danh-dự. 62 lần được đánh Ngoại-hạng Chủ lãnh trưng bán là: ở Toulouse, Bd de Strasbourg, số 72-74 J.Z., Paulhac ở Paris, Rue Beranger, số 21. Lãnh trưng bán tại: ở 55, 19 đường Bonnard, Saigon. ở 56, 19 đường Francis-Garnier (Bờ-hồ Hoàn-kiểm ngay gốc Dừa Hạ-núi). Bán lẻ ở các hiệu thuốc-lá hoàn cầu.

Ai là chàng biết Giấy vân thuốc là JOB, là hiệu giấy tốt nhất Giấy cháy được hết không có tàn giấy thật nhỏ tho, mà chế theo phép vệ-sanh rất cẩn mật. Xưa nay kẻ đã hàng nghìn người làm mạo giấy JOB, vì giấy JOB là giấy tốt nhất trong thế-giới, nhưng bản-hiệu đã thừa các tòa-án, đã nghĩ xử trọng phạt các nhà làm mạo rói. VẬY HÚT THUỐC HIỆU JOB là bảo thủ sức khỏe và lại là tránh mùi thuốc ngon.

CÂN BẠI PHỤC KIỆN

Mỗi người đều biết rằng: Thuốc Pilules Pink nó hay bề huyết. Trong các vị thuốc thiệt có một mình nó bề huyết hơn hết, cho nên có một ông danh-sư kia, khen nó mà nói rằng: Mỗi hườn Pilules Pink là một cục máu. Tuy đã 20 năm nay thì thuốc này có danh trong trào ngoài quốc mà không, mà cái sự nó bề cân coi với người chưa rõ, chế việc bề huyết bề cân đòng giới cả hai.

Đời này là đời thiên-hạ đàng đua chen làm ăn lưc-bạc, cho nên cân cốt phải hao mòn, bởi ấy cho nên ai ai cũng phải biết rằng sẵn có trong tay một vị linh-đơn rất hay, làm cho những bợn bị chừ hư bề cân được trở nên khương-cường tráng kiện.

Ta đã biết rằng: nội đám thầy thuốc đều sử thuốc Pilules Pink hay bề cân, nhưng vậy mà chưa đủ, ta ước-sao cho mỗi người biết nó cho rõ, đặng mà tự chuyên tự trị, đặng có ngày nào vương mang bình họan bề mà uống chẳng cần gì hỏi ai.

PILULES PINK (Bề hoàn linh đơn)

Trong các tiem thuốc có bán, có trữ tiem thuốc của ông de MARI et LAURENS Pharmacie de Normale, Saigon. Mỗi hộp giá là 3 quan 50; 6' hộp 1' quan 50.

TRỊ BỆNH YẾU PHÁP (Corticis medicatus)

Cứ vị muốn cho trong nhà có một thứ rượu mà đáng trong lúc đấm rét, hoặc nóng lạnh, thì vị không đáng tiền, thì hãy mua rượu Rhum mame là rượu thiên hạ rất chuộng nó lại tốt hơn các thứ rượu chạm khác. Mỗi cái có kỹ khéo làm thế giá, hãy nơi cho phải, cái bề sẽ đản nhân trắng. Các hiệu thuốc bề hiệu hàng này

LỜI RAO

TAI QUÁN Lục-Tính-Tân-Văn. 1° Ngạc-hạp 1916 thiết giá 0 \$ 20 (không phải 0 \$ 40). 2° Tiến-cân-bảo-hậu thứ 8. 0 30 3° Tượng Lục-vân-Tiên... 0 30

Đơn tại nước Langsa. Dùng sữa thường hàng trong hoàn cầu, vẫn vẫn. Sức khỏe, Mạnh-mãn, vẫn vẫn. Sữa đất Normandie hiệu La petite fermière đơn tại tỉnh Normandie ở trong Đèo Vallee de Bray độn một cách rất kỹ càng, tuy làm ra đất mà tính chất hỷ con tự thú này có thanh, sạch sữa thường hàng, và qui hơn trong cả hoàn cầu.

Thuốc này đắt 0 mà lại chắc, đơn cho người biết hút thuốc dưng. Xin hỏi kiển tại hàng Berthet, Chà-thiêre và Công-ty. Hễ thử rồi thì tra nó luôn luôn. HẠO XANH - hút nó chẳng hề khổ cho ai làm cho khoẻ lại còn người. Phải nói cho có cái tý tên và dấu hoa-huy để người ta đều tra.

TABACS et CIGARETTES JUAN BASTOS. 烟絲以及烟枝. Includes illustration of a man on a horse and a pack of cigarettes.

HÀNG BÁN RƯỢU HIỆU DENIS FRÈRES

LẬP RA TỪ NĂM 1862 - NHÀ NGÀNH TẠI HAIPHONG, BORDEAUX, SAIGON, HANOI

Hàng DENIS FRÈRES trừ savon hiệu « Bonne Mère » là thứ sa-bon tốt hơn hết các thứ khác. Còn ai ưa dùng thứ-rượu bề, thường gọi là Quinquina thì hãy mua thứ rượu sau này: Một là « Toni Kola Secerast ». Hai là: Saint Raphaël Ducos. Hàng này cũng có bán từ sắc tốt và chắc lắm, hiệu là từ « Dubois Oudin ». Còn ai hay hút thuốc Cigares thì mua thứ Cigares El Conde thì là sẽ ưa nó vì giá đã rẻ mà lại mùi nó ngon ngọt nữa.

Hàng này có bán dù thứ rượu tốt xin kể sau này: Rượu chắc trắng và chắc đỏ trong thùng và chèo ra ve. Rượu Champagnes: Vve Clicquot-Ponsardin. Roederer. Moët et Chandon.

Rượu Tisane de Champagne supérieure: B. et S. Perrier. Rượu Tisane extra: Marquis de Bergey. Hàng này cũng có bán thuốc gói và thuốc vắn rời hiệu Le Globe và giấy hút thuốc kêu là « Nil » có thứ rượu kêu là: vieille Eau-de-vie Dejean, Rhum Negrita. Liqueurs và cognacs Marie Brizard, và Roger. Bière Gruber và Bière Lorraine. Rượu Madère, Malaga và Muscat de Frontignan Rivoire. Có bán máy viết hiệu Remington và các thứ đồ phụ tùng. Cũng có trữ các thứ hộp quẹt Đông-Dương, và ngoài Bền-thủy, gán Annam và ông quẹt Bền-thủy (Tonkin) nữa. Ai muốn hỏi giá thì viết thư như này. Maison DENIS FRÈRES, SAIGON

CÓ MỘT MINH NHÀ NÀY CÓ QUYỀN THAY MẶT CHO NHÀ ĐỨC SÙNG VÀ LÀN XE MÁY TẠI THÀNH St-Étienne. Mà thời. M. F. MICHEL, CAFFORT Successeur, 36 rue Cathet. - SAIGON. Có Bán SÙNG là thứ và đủ kiểu. B. THUỐC, ĐẠN, XE-MÁY, ĐỒNG-HỒ và cả NỮ-TRANG. Bề bề tất lại giá rẻ. Mọi-Cháu muốn mua vật chi thì xin để thư như vậy: M. F. MICHEL, CAFFORT Successeur, 36 rue Cathet. - SAIGON.

SÔNG LÂU NHỜ RƯỢU

(Longitude grâce à une liqueur)

Hiện bày giờ bên nước Hút-kỳ có một vị dấm-chũ đã noai 93 tuổi mà hồi còn sức lực mạnh mẽ như người 40 tuổi, đi đứng chũ hoi, ăn nói sôi sảng, có ngày ở ngoài trại ngoài đồng coi tới-tò làm công chuyện.

Ngày nọ có một người đi thăm ông, hỏi thử cho biết tại đâu ông nay đều đẹp tuổi cao mà sức lực không phai kém nay?

Ông đáp lại rằng: Có chỉ lạ đó mà hồi, cũ đời tôi trước khi ăn cơm hay uống một ly nhỏ rượu Quina Gentiane hiệu Mazot là một thứ rượu trường-sanh bổ lực.

Người khách nghe nói cũng có lòng mộ việc trường thọ như ông, liền về nhà coi thử đi mua cho đúng thứ rượu Quina Gentiane mà đúng mỗi bên. Thiên hạ nghe nói cũng có đi tham sanh, cũng bèn rủ nhau đi mua rượu ấy đến về mà uống bổ quanh năm.

Có bán trong các tiệm hàng xép (epiceries).

Tại nhà in ông P.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Nordoim-SAIGON

KIM, VÂN, KIỀU, ông P. Trương-vinh-Kỳ
in lại rồi.
Không hình 1500: Có hình 2500: Tiền
02 010.

KHI HAY ĐU THỦ XEM... HAU LAM I, MA HUY KI CANG TIEM MAY NGUYEN-HUU-SANH

ở gần gác 10 lầu Cầu-ông-lân

Máy dù các tiền so-tiền của, đời, và y-phục An-chũn (paletot) theo thời thế.
Có bán sẵn, vải-bà, 10-lua, kiểu mới bông-lạ, Lụa-lông Hắc, Gấm-châu Tàu, cũng hàng Tây, hàng Nhật-bản, các màu sắc.

Vân, Nha, Xuyên, Lành, Trưng-buê, Nữ-tiêm Ôm-dung, thật tốt!

Thơ, truyện, Quốc-ngữ bán đi về bán lại vẫn!!!
Nếu cần-quỹ, muốn hỏi kiểu đồ chỉ xin viết thư cho:

Mme NGUYEN-HUU-SANH,
110, Quai de Belgique Cầu-ông-lân,
SAIGON.

ÔNG LÊ-VÂN-VÔ

Là Lương-y cựu nhà-nước, học tại Hàng-lâm-y-viện bên Mỹ (Chicago) có coi các nhà khoa học bên Mỹ và An-nam 1905 năm. Trị đó chứng bệnh tương nước Nam. Ai muốn rùng thuốc xin tới lui nhà ở Đakho, đường Paul Gage số 63, ngang rạp hát của ông Đốc-pháp KIỆT.

TẠI NHÀ IN ÔNG F.-H. SCHNEIDER

7, Boulevard Nordoim SAIGON

Lectures Françaises

Ông CARRÈRE

SOẠN
Gồm nhiều chuyện hay và có ích.

Trước hết nói về nước Lang-ma sơ khai cho đến lúc thành trị bây giờ, sau hơn một trăm bài đủ các thứ chuyện khoa ngôn ngữ.

Giá..... 1 000
Tiền gửi..... 0 10

Tại nhà in ông F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Nordoim-SAIGON

NAM VIỆT SỬ KÝ, chữ Langsa ba quyển.
1- Sơ khai nước An-nam.
2- Đời nhà Ngô tới Nguyễn.
3- Đời Nguyễn tới Đại-pháp.
Giá mỗi cuốn..... 0 955
Tiền gửi..... 0 04

HÃY HỎI THỦ HỘP QUỆT

HIỆU NÀY

LÀ THỦ TỐT HƠN CÁC THỦ KHÁC

Tại nhà in ông F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Nordoim-SAIGON

CÁCH LAM BẮM VÀ MỔC. - Đây nhiều món rất khéo, bền và đẹp.
Giá..... 0 950
Tiền gửi..... 0 04

PHÂN SONG THUỐC BỔ VÀ TRỊ ĐAM

TRUYỀN HIỆU LÀ ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX

Của ông lương-y GUILLET

Từ tám mươi năm nay thuốc ELIXIR có chế đường của quan lương-y Guizot Mỹ làm thấy hiệu trong những bệnh HƯ PHẪ, đau trong TÌ VỊ, đau nơi TRÁI TIM, ĐAU GÂN, ĐAU MINH, RET VỎ ĐÀ, hoặc CHỚT NƯỚC, BỊNH KIỆT, BỊNH HỒ ĐÀ, BỊNH CŨM, CHỀ CHỐC NGOÀI ĐÀ và bệnh có TRUNG LẠI TRONG BỤNG.

Ấy là một thứ THUỐC XỔ rễ tiên và rất hiệu nghiệm làm cho HUYẾT RA TINH KHIẾT. Những bệnh gốc bởi ĐAM hay là MẬT phát ra thì uống nó hay lắm.

Một ki thuốc trị đam nào mà không có dấu ký tên PAUL GAGE thì chớ dùng.

LẠI CÓ MỘT THỨ

THUỐC HOÀN XỔ

nếu cũng rất trong thứ Elixir Tonique Antiglaireux của quan lương-y Guillet.

Chính chủ trị thuốc này là nhà: PAUL GAGE FILS, nhất hạng bác sĩ y sinh, đường GRENELLE ST GERMAIN số 41 số 9, ở thị xã thành PARIS, VÀ THORE CÁC ĐƯỢC PHÒNG ĐỀU CÓ BÁN

KHOẢN CHẤT THỦY

(Nước suối kim thạch)

VICHY

PHÁP-QUỐC-TUYÊN

VICHY CÉLESTINS

Có bán nguyên vẹn | Trị bệnh đau Thận, bệnh đau Bàng-tràng, bệnh Phong- | Thược-lâm-phận (Ké) --- Đau máy chũ lết-láo

VICHY GRANDE-GRILLE | trị bệnh đau gan và bệnh đái.

VICHY HOPITAL | trị bệnh thương 11, thương nhiệt. | Máy coi chừng đồ giả mạo, khi mua phải coi cho đúng | thể nước nào mình nước đồng

VICHY-ÉTAT ĐIỀU TẾ

SEL VICHY-ÉTAT là muối tự nhiên trong nước suối tự nhiên. --- Có hộp và có ve

PASTILLES VICHY-ÉTAT

mỗi khi ăn cơm rồi uống chừng 2, 3 | hoàn thì để tiêu hóa.

COMPRIMÉS VICHY-ÉTAT

dùng để cho mình đẹp nước mặt | (mỗi-khi-chết).

TẠI HÀNG NÀY CÓ BÁN ĐU

THỦ GHẾ THONET

mặc tinh quan khách
muốn lựa mua thử nào cũng được

Giá rẻ
hơn
mọi nơi

Xin viết thư hỏi sách riêng về hình kiểu ghế và giá cả nơi Hãng BERTHET, CHARRIÈRE & Co ở đường Kinh-lập, môn bài số 68. --- SAIGON.
ĐÂY LÀ CHÁNH HIỆU GHẾ THONET. BẠN GIÁ RẺ HƠN KHẮP MỌI NƠI

Le Directeur-Gérant : F.-H. SCHNEIDER

Certifié l'insertion

Saigon, le 19

Vu pour légalisation de la signature

de M.

Saigon, le 19

Le Maire de la Ville de Saigon

Saigon - Impr. F.-H. SCHNEIDER

Paul Gage fils est mon plaisir